Het TAF blauwe boekje

Alles wat je wilt weten over overlijdensrisico

Vestdijk 66
5611 CE EINDHOVEN
info@taf.nl
040 - 707 38 90
www.taf.nl

versie jan 2026

Inhoudsopgave

Voorwoord 5

1 **Advies ORV** 7

1.1 Inventarisatie 8

1.2 Analyse 10

1.3 Advies 12

1.4 Vastlegging 13

2 **Financiële positie bij overlijden** 15

2.1 Pijler 1: Overheid 15

2.1.1 Algemene nabestaandenwet (Anw) 15

2.2 Pijler 2: Werkgever 19

2.2.1 Nabestaandenpensioen 19

2.2.2 Anw-hiaatverzekering 23

2.3 Pijler 3: Privé 24

2.3.1 Tijdelijke Overlijdensrisicoverzekering 24

2.3.2 Erfrente 26

2.3.3 Nabestaandenlijfrente 29

3 **Erfbelasting** 33

3.1 Tarieven en vrijstellingen erfbelasting 33

3.2 De uitkering uit een overlijdensrisicoverzekering 37

4 **Box 3** 45

4.1 Een lopende overlijdensrisicoverzekering 45

4.2 Overlijdensrisicoverzekering die tot uitkering is gekomen 45

4.2.1 Overlijdensrisicoverzekering met een eenmalige uitkering 45

4.2.2 Erfrente 46

4.2.3 Nabestaandenlijfrente 51

5 **Particuliere toepassingen** 53

5.1 Aflossen hypotheek 53

5.2 Financiële zorg nabestaanden 55

5.3 Echtscheiding/Alimentatie veiligstellen 57

5.4 Voogdij 59

6 **Zakelijke toepassingen** 63

6.1 Compagnonsverzekering 63

6.2 Keymanverzekering 65

6.3 Belastingclaimverzekering 66

6.4 Nabestaandenpensioen binnen de onderneming 68

Tot slot 69

Voorwoord

Dit TAF Blauwe boekje helpt jou als financieel adviseur bij het adviseren over overlijdensrisicoverzekeringen. Het biedt actuele cijfers, duidelijke uitleg en praktische informatie over fiscale regels. Zo heb je één overzichtelijk naslagwerk voor een passend en betrouwbaar ORV-advies.

Hoewel de kosten van een overlijdensrisicoverzekering vaak vergelijkbaar zijn met die van een streamingabonnement, heeft een groot deel van de Nederlanders geen ORV. Tegelijkertijd verwacht een aanzienlijke groep financiële problemen na het overlijden van een partner. Juist daarom is het belangrijk dat dit onderwerp op tijd wordt besproken. Als adviseur speel jij hierin een belangrijke rol door de financiële gevolgen van overlijden inzichtelijk te maken. Dat gaat verder dan alleen het betaalbaar houden van de hypotheek. Ook huurders willen zekerheid over hun woonlasten en in de praktijk blijkt het nabestaandenpensioen vaak lager dan verwacht. In veel situaties is een overlijdensrisicoverzekering een betaalbare en effectieve oplossing.

Met dit boekje helpen wij jou om dit gesprek goed te voeren en zo bij te dragen aan financiële rust en zekerheid voor nabestaanden.

Met vriendelijke groet,
Nicole Hollander
Algemeen directeur TAF

1 Advies ORV

Door versobering van het sociale zekerheids- en pensioenstelsel, een steeds individuelere samenleving en persoonlijke keuzes op het vlak van werk en relaties, hebben steeds meer Nederlanders een financieel probleem als de partner overlijdt. Vooral als dit gebeurt vóór de pensioendatum zijn de financiële gevolgen groot. En dat is een reëel risico.

risico op overlijden voor pensioenleeftijd

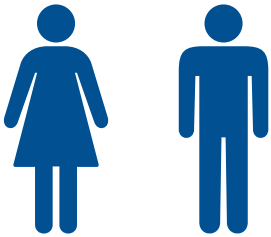

10% van de vrouwen sterft voor pensioenleeftijd

14% van de mannen sterft voor pensioenleeftijd

De meeste mensen zijn zich onvoldoende bewust van de financiële impact van overlijden. Zij denken ook liever niet na over de mogelijkheid van de dood. Op het moment dat zij wel geconfronteerd worden met het overlijden van een dierbare, of dat zij zelf te maken krijgen met een levensbedreigende ziekte, is het meestal te laat om nog iets te regelen. Daarom is het belangrijk om hier op tijd bij stil te staan. Juist op het moment dat je nog jong en gezond bent.

Je helpt je klant door de financiële risico's van overlijden inzichtelijk te maken.
Pas als je klant ziet wat de impact in euro's is voor de eigen specifieke situatie én wat het kost om dit risico te beperken, kan deze een weloverwogen keuze maken om wel of geen overlijdensrisicoverzekering te sluiten.

Om tot een passend advies over overlijdensrisicoverzekeringen te komen moet je als adviseur inzicht krijgen in het financiële risico dat de consument kan en wil lopen. Hieronder laten we stapsgewijs zien hoe een passend ORV eruit kan zien.

1.1 Inventarisatie

Tijdens de inventarisatiefase win je informatie in over de (werkelijke) financiële positie van je klant in geval van overlijden. Ook bespreek je de wensen en doelstellingen en welke (financiële) risico's je klant eventueel wil lopen.

Wat is de financiële situatie bij overlijden?

Hiervoor breng je het inkomen en de bestaande voorzieningen van je klant (en de partner) in beeld. De voorzieningen zijn onder te verdelen in drie pijlers: overheids-, werkgevers- en private voorzieningen.

Komt je klant in aanmerking voor een uitkering uit de Algemene Nabestaandenwet (Anw)?
Kort gezegd komen alleen nabestaanden die kinderen tot 18 jaar verzorgen óf minstens 45 procent arbeidsongeschikt zijn in aanmerking voor een Anw-uitkering. Daarnaast is de uitkering inkomensafhankelijk.

Wat is er geregeld via de werkgever (van de partner)?

In veel pensioenregelingen is een nabestaandenregeling opgenomen. Dit kan je nagaan op Mijnpensioenoverzicht.nl.

- Bekijk of er een verschil is bij overlijden vóór en na de pensioendatum.
- Is het nabestaandenpensioen op risico- of opbouwbasis? Als het op risicobasis is, is de partner alleen verzekerd zolang de partner in loondienst is bij de werkgever. Onder andere wijziging van werkgever heeft dan invloed op het nabestaandenpensioen. Als het op opbouwbasis is, kan een eerder huwelijk de reden zijn dat het nabestaandenpensioen na overlijden moet worden gedeeld met de ex-partner.
- Komt de partner volgens de eisen van het pensioenfonds in aanmerking voor het nabestaandenpensioen? Als partners niet getrouwd zijn, maar alleen samenwonen, is dat niet vanzelfsprekend.

Heeft je klant zelf al iets geregeld bij overlijden (van de partner)?

Dit kan een losstaande overlijdensrisico-verzekering zijn of een verzekering die gekoppeld is aan de hypotheek.

Tot slot kan het zijn dat je klant recht heeft op (extra) toeslagen als de partner wegvalt, omdat het inkomen is veranderd.

tip

Via de nabestaandenwijzer op www.nibud.nl kan je klant eenvoudig nagaan welke financiële regelingen bij overlijden voor hem of haar gelden.

Onderstaande drie pijlers worden in hoofdstuk 2 uitgebreid besproken.

Pijler 1: Overheid (2.1)	Pijler 2: Werkgever (2.2)	Pijler 3: Privé (2.3)
AnW (2.1.1)	AnW (2.1.1)	Overlijdensrisico-verzekering (2.3.1) Erfrente (2.3.2)Nabestaanden-lijfrente (2.3.3)

Wat zijn de wensen, doelstellingen en risicobereidheid?

- Wil de klant een vergelijkbare levensstijl behouden of is deze bereid een stapje terug te doen als de partner overlijdt?
- Als er kinderen zijn, gaat de achterblijvende partner dan minder werken of is er juist meer (buitenschoolse) opvang nodig?
- Kan er bespaard worden op uitgaven of leidt het overlijden tot het wegvallen van maandelijkse uitgaven? Denk aan kosten van een hobby, kleding, consumptieve uitgaven en premie voor de zorgverzekering.

Vaak weten partners niet van elkaar wat hun visie is op de situatie bij overlijden. Het kan best zijn dat de ene partner bereid is om de woning te verkopen bij overlijden, maar dat de ander daar niet toe bereid is.

tip

Laat de partners los van elkaar aangeven wat hun risicobereidheid en doelstellingen zijn.

Ook bij een alleenstaande moet geïnventariseerd worden wat de wensen zijn bij overlijden. Nu is er weliswaar (nog) geen partner, maar er zijn wel erfgenamen. Is er een eigen woning? Dan erven zij naast de woning ook de eventuele schuld. Vaak is er de wens dat de erfgenamen in ieder geval geen (rest)schuld overhouden.

Als de wensen en doelstellingen van de klant duidelijk zijn, kan worden bepaald welk inkomen minimaal nodig is bij overlijden.

1.2 Analyse

In de analyse fase wordt de inkomensterugval bij overlijden berekend. Daarbij neem je als uitgangspunt:

- De (theoretische) betaalbaarheid van de hypotheek (GHF-norm) na overlijden gebaseerd op de gemiddelde uitgaven volgens het NIBUD of
- Het gewenste netto besteedbare inkomen (NBI) gebaseerd op de eigen specifieke situatie van de klant (wensen, behoeften en het bijbehorende uitgavenpatroon).

Analyse betaalbaarheid hypotheek (GHF-norm)
Tekort = bedrag van de huidige lening -/- maximale lening op basis van het inkomen na overlijden.

Netto besteedbaar inkomen (NBI)
Tekort = gewenste inkomen -/- inkomen na overlijden.

Sta ook stil bij de vraag over welke periode de klant het gewenste inkomen wil hebben.

Voorbeeld

John (34) en Marieke (37) zijn gehuwd. John heeft een inkomen van € 60.000 en Marieke € 24.500. Het netto inkomen bedraagt € 5.000 per maand. De maandlast van hun hypotheek (€ 350.000) is € 1.225 netto. Het netto besteedbaar inkomen is dus € 3.775.

Als John overlijdt heeft Marieke recht op een Anw-uitkering van € 13.076 en een partnerpensioen van € 13.000 per jaar. Haar totale inkomen bedraagt dan € 50.576.

Betaalbaarheid hypotheek (GHF-norm):
Op basis van het inkomen van € 50.576 kan Marieke maximaal € 222.000 lenen waardoor het tekort € 128.000 is.

Besteedbaar inkomen (NBI):
Marieke wil na het overlijden van John nog een bedrag van € 3.000 netto te besteden hebben. Haar netto besteedbaar inkomen inclusief Anw-uitkering bedraagt nog € 2.540. Ze komt iedere maand € 480 tekort. Om dit tekort de komende 15 jaar op te vangen is een kapitaal nodig van € 86.400.

1.3 Advies

Blijkt uit de analyse dat er sprake is van inkomenstekort bij overlijden? Dan is het belangrijk dat je je klant nadrukkelijk wijst op de consequenties hiervan (bijvoorbeeld dat de hypotheek niet meer kan worden betaald of dat de achterblijvende partner niet meer kan doorleven zoals gewenst). Vervolgens adviseer je een overlijdensrisicoverzekering die het tekort beperkt of oplost, afhankelijk van de wensen en de doelen van de klant. In het advies neem je in ieder geval mee:

- wat de hoogte van de uitkering bij overlijden is,
- de duur van de uitkering en
- wat het kost.

Passend advies

Het advies is passend als het verzekerde bedrag van de overlijdensrisicoverzekering aansluit op de inkomensterugval en de consument de wens heeft om een risicoverzekering af te sluiten.

Het advies is niet passend als je – zonder nadere motivatie en aansluiting bij de doelstelling - je klant een overlijdensrisicoverzekering adviseert waarbij het verzekerd bedrag lager, of juist hoger, is dan de berekende inkomensterugval.

1.4 Vastlegging

In het (papieren of digitale) klantdossier legt je vast hoe je tot je advies bent gekomen. Motiveer welke dekking bij overlijden geadviseerd is, rekening houdend met de inkomensterugval en de wensen van je klant. De vastlegging moet klant specifiek zijn en cijfermatig onderbouwd. Zorg dat je altijd nog op een later moment kunt achterhalen waarom een bepaald advies gegeven is en welke keuze je klant gemaakt heeft (reproduceerbaarheid).

Als je klant zich – tegen jouw advies in - niet wil verzekeren, leg dan vast dat je klant afwijkt van jouw advies en waarom. Er moet duidelijk uit het dossier blijken wat daarvan de consequenties zijn en dat je je klant daarop hebt gewezen.

tip

Bij de onderbouwing van je advies is vooral de waarom-vraag belangrijk. Waarom past de geadviseerde dekking, looptijd, vorm etc. bij de wensen en risicobereidheid van de klant?

2 Financiële positie bij overlijden

Nabestaanden ontvangen na het overlijden van hun partner inkomen uit drie mogelijke bronnen: **overheid**, **werkgever** en aanvullende voorzieningen in de **privé-sfeer**.

In dit hoofdstuk behandelen we deze drie pijlers uitgebreid.

2.1 Pijler 1: Overheid

2.1.1 Algemene nabestaandenwet (Anw)

De Algemene Nabestaandenwet (Anw) is een basisuitkering vanuit de overheid. Deze biedt financiële ondersteuning na het overlijden van een partner of ouder tot de AOW-leeftijd is bereikt. Het bedrag bedraagt maximaal 70% van het minimumloon. Om hiervoor in aanmerking te komen gelden strikte voorwaarden. Hierdoor komt lang niet iedereen in aanmerking voor een Anw-uitkering als de partner overlijdt.

Voorwaarden voor een Anw-uitkering

De achterblijvende partner (gehuwd of samenwonend) heeft recht op een Anw-uitkering als deze:

- de AOW-leeftijd nog niet heeft bereikt en
- op het moment van overlijden van de partner ten minste aan één van de volgende voorwaarden voldoet:
  - Zorg voor een eigen kind of pleeg- of stiefkind dat jonger is dan 18 jaar en dit kind behoorde op het moment van overlijden tot het huishouden of
  - De nabestaande is voor minimaal 45% arbeidsongeschikt.

Op dit moment ontvangt slechts 25% van de weduw(nar)en onder de 65 jaar een Anw-uitkering.

Ook kinderen die beide ouders hebben verloren (volle wezen) hebben recht op een Anw-uitkering tot uiterlijk 21 jaar.

Hoogte Anw-uitkering per 1 januari 2026 per maand

Categorie	Bruto per maand incl. vakantietoeslag
Nabestaandenuitkering partner	€ 1.796,67
Wezenuitkering voor wees t/m 9 jaar	€ 589,74
Wezenuitkering voor wees 10 t/m 15 jaar	€ 873,73
Wezenuitkering voor wees 16 t/m 20 jaar	€ 1.157,71

Hoogte afhankelijk van inkomen

Als er geen andere inkomsten zijn, ontvangt de partner de volledige nabestaandenuitkering. Zijn er andere inkomsten naast de Anw-uitkering. Dan wordt de Anw-uitkering geheel of gedeeltelijk gekort.
Bij een wezenuitkering wordt niet naar de inkomsten gekeken.

Inkomsten die niet gekort worden op de uitkering:

- Een nabestaandenpensioen van een pensioenfonds of verzekeraar;
- Een nabestaandenlijfrente;
- Een lijfrente-uitkering vanuit een stamrecht (mits de ontslagvergoeding vrij besteedbaar was);
- Rente;
- Dividend;
- Spaartegoeden.

Inkomsten die gedeeltelijk worden gekort op de uitkering

Inkomsten uit arbeid, zoals loon of winst uit onderneming, maar ook inkomen uit (vervroegd) pensioen, worden gedeeltelijk gekort op de Anw-uitkering. Vrijgesteld van deze inkomsten is 50% van het minimumloon (€ 14,71 per uur en € 2.294,40 per maand) plus eenderde van het meerdere. Inkomen boven dit bedrag wordt voor twee derde van de Anw-uitkering afgetrokken.

Bron: https://www.uwv.nl/particulieren/bedragen/detail/minimum-jeugd-loon

Inkomsten die volledig worden gekort op de uitkering

- Een WW-uitkering;
- Een arbeidsongeschiktheidsuitkering (WAO of WIA);

tip

Op de website van de SVB is te vinden of een uitkering of andere inkomsten geheel of gedeeltelijk gekort worden op de Anw-uitkering.

- Een Ziektewetuitkering;
- Een nabestaandenuitkering vanuit een ander land dan Nederland.

Einde Anw-uitkering

De nabestaande ontvangt een uitkering totdat deze de AOW-gerechtigde leeftijd heeft bereikt of als niet meer aan de hiervoor genoemde voorwaarden wordt voldaan.
De Anw-uitkering eindigt ook als de nabestaande opnieuw trouwt, een geregistreerd partnerschap aangaat of gaat samenwonen. Gaat de nabestaande samenwonen maar woont hij of zij binnen zes maanden toch weer alleen? Dan herleeft het recht op de nabestaandenuitkering.

Recht op een Anw-uitkering na echtscheiding

Ook bij het overlijden van een ex-echtgenoot (of ex-geregistreerd partner) kan recht bestaan op een Anw-uitkering. Hiervoor gelden de volgende voorwaarden:

- De achterblijvende ex-echtgenoot voldoet zowel op de dag van de echtscheiding als op de dag van het overlijden aan de voorwaarden voor een Anw-uitkering;
- De ex-echtgenoot was op het moment van zijn overlijden partneralimentatie verschuldigd. Hierbij is het niet belangrijk of de partneralimentatie ook daadwerkelijk is betaald.

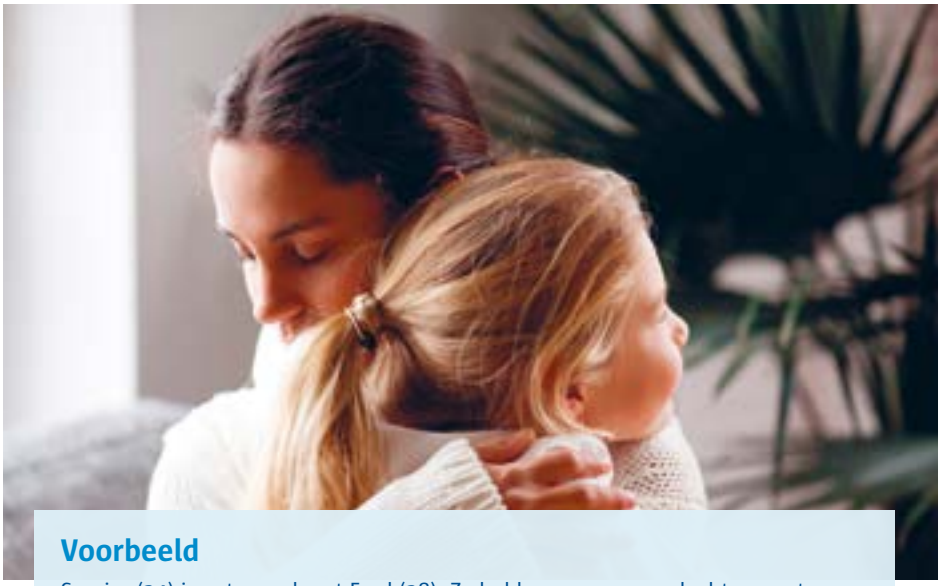

Voorbeeld

Samira (34) is getrouwd met Fred (38). Ze hebben samen een dochter van twee jaar. Samira heeft een inkomen van € 1.500 bruto per maand. Fred heeft een inkomen van € 4.200 bruto per maand. Omdat Fred geen pensioenregeling heeft, heeft hij een nabestaandenlijfrente afgesloten die na zijn overlijden maandelijks € 800 bruto uitkeert aan Samira.

Door een noodlottig ongeval overlijdt Fred. Samira heeft recht op een Anw-uitkering, omdat zij een kind jonger dan 18 jaar verzorgt.

- De Anw-uitkering bedraagt in beginsel bruto € 1.774,90 (inclusief vakantiegeld).
- Van haar inkomsten van € 1.500 is € 1.147,20 vrijgesteld.
- Het meerdere (€ 352,80) wordt voor tweederde gekort op de Anw-uitkering. Dit is een bedrag van € 235,20.
- De Anw-uitkering wordt € 1.774,90 -/- € 235,20 = € 1.539,70 bruto per maand.

De uitkering uit de nabestaandenlijfrente van € 800 komt niet in mindering op de Anw-uitkering.

Haar totale inkomen na het overlijden van Fred:
Loon: € 1.500
Anw-uitkering: € 1.318,07
Nabestaandenlijfrente: € 800
Totaal **€ 3.839,70** bruto per maand

De hoogte van de Anw-uitkering is in dit geval gelijk aan het bedrag van de partneralimentatie, maar maximaal gelijk aan de Anw-uitkering (bruto € 1.550,44 inclusief vakantiegeld per maand). Overig inkomen van de achterblijvende ex-echtgenoot wordt van de Anw-uitkering afgetrokken.

Bestaande AWW-uitkering van vóór 1 juli 1996

De Anw is op 1 juli 1996 in werking getreden als opvolger van de AWW. Een nabestaande die al vóór 1 juli 1996 een AWW-uitkering ontving, ontvangt - ook als hij of zij hoge andere inkomsten heeft - minimaal een uitkering van € 767,86 bruto per maand.

2.2 Pijler 2: Werkgever

2.2.1 Nabestaandenpensioen

Het nabestaandenpensioen is onderdeel van de pensioenregeling die wordt aangeboden via de werkgever. Het is in het leven geroepen om de achterblijvende partner (zoals die is aangemerkt in de pensioenregeling) en/of kind(eren) financieel te helpen. De werkgever is echter niet verplicht om een pensioenregeling aan te bieden, tenzij dit in de CAO is vastgelegd. Het kan dus ook zo zijn dat er helemaal geen nabestaandenpensioen is.

Het nabestaandenpensioen bestaat doorgaans uit:

- Partnerpensioen bij overlijden voor de pensioendatum
- Partnerpensioen bij overlijden na de pensioendatum
- Wezenpensioen.

Hoogte nabestaandenpensioen

De hoogte van het nabestaandenpensioen is bijna altijd een afgeleide van het ouderdomspensioen. Uitgangspunt is:

- Het partnerpensioen is 70% van het ouderdomspensioen en wordt levenslang uitgekeerd. Deze 70% wordt echter vaak niet gehaald, vooral niet als de partner voor de pensioendatum overlijdt. Ook door het (regelmatig) wisselen van werkgever of een eventuele echtscheiding kan het bedrag veel lager uitvallen.
- het wezenpensioen is 14% van het ouderdomspensioen en stopt – afhankelijk van de pensioenregeling – tussen 18- en 30-jarige leeftijd van het kind.

Opbouw partnerpensioen

Partnerpensioen kan op verschillende manieren worden opgebouwd.

	Partnerpensioen op kapitaalbasis	Partnerpensioen op risicobasis
Kenmerken	Er wordt een spaarpotje opgebouwd.	Het risico op overlijden is verzekerd. Er wordt geen spaarpotje opgebouwd.
Voordelen	▪ Het opgebouwde nabestaandenpensioen vervalt niet. Ook niet bij ontslag of echtscheiding. ▪ De waarde kan worden overgedragen naar een nieuw pensioenfonds/-verzekeraar.	Premie is lager dan voor partnerpensioen op opbouwbasis.
Nadelen	Hogere premie vanwege uitruilmogelijkheid • Vervalt bij wisselen van werkgever. in ouderdomspensioen.	▪ Vervalt bij wisselen van werkgever. ▪ Partnerpensioen via de nieuwe werkgever is lager omdat dit bedrag alleen wordt berekend over de nieuwe diensttijd. ▪ De ex-partner ontvangt geen uitkering na echtscheiding.

Partnerpensioen in de toekomst

Dat een echtscheiding of nieuwe baan vaak gevolgen heeft voor het nabestaandenpensioen, weten veel deelnemers niet. Het is ingewikkeld geworden omdat er de laatste jaren veel veranderd is in het nabestaandenpensioen. Daarom zijn er afspraken in het pensioenakkoord gemaakt om de regels eenvoudiger en eenduidiger te maken.

Vanaf 2028 is er nog maar één type partnerpensioen. Een risicoverzekering waarbij de achterblijvende partner een uitkering krijgt als de partner overlijdt terwijl hij of zij deelnemer was in een pensioenregeling. Er wordt maximaal 50% van het salaris verzekerd, onafhankelijk van het aantal gewerkte dienstjaren bij een werkgever. In het partnerpensioen ná de pensioendatum verandert er niets.

Daarnaast staan in het akkoord maatregelingen om de positie van de achterblijvende kinderen te verbeteren: het maximumbedrag voor het wezenpensioen wordt 20% van het salaris. En er komt een verplichte vaste eindleeftijd van 25 jaar.

Uitruil van ouderdomspensioen tegen nabestaandenpensioen

Nadeel van een nabestaandenpensioen op risicobasis is dat er geen recht op een uitkering meer is als het dienstverband is beëindigd. Dit is ook het geval bij pensionering. Als in een pensioenregeling een ouderdomspensioen wordt opgebouwd, dan kan een deel hiervan op pensioendatum ingeruild worden voor het recht op partnerpensioen. In dat geval krijgt de (ex)partner bij overlijden na de pensioendatum toch een partnerpensioenuitkering.

De mogelijkheid tot uitruil is wettelijk vastgelegd in artikel 61 van de Pensioenwet. Het bedrag dat uitgeruild mag worden is wel beperkt. De hoogte van het partnerpensioen mag niet hoger zijn dan 70% van het ouderdomspensioen dat ná de uitruil resteert.

Als in de pensioenovereenkomst een ouderdomspensioen is opgenomen, dan is de pensioenuitvoerder verplicht om de mogelijkheid tot uitruil aan te bieden. Reageert de (gewezen) deelnemer niet binnen een door de pensioenuitvoerder gestelde termijn op dit aanbod? Dan past de pensioenuitvoerder de uitruil automatisch toe als aan de volgende drie voorwaarden is voldaan:

- Er is sprake van een aanbod in verband met de ingang van het ouderdomspensioen (en dus niet in verband met de beëindiging van de deelneming);
- In de pensioenovereenkomst is geen aanspraak op partnerpensioen opgenomen vanaf de datum waarop het ouderdomspensioen ingaat en
- De (gewezen) deelnemer is gehuwd of heeft een geregistreerd partner.

In de pensioenovereenkomst **kan** zijn opgenomen dat de pensioenuitvoerder **ook bij beëindiging** van de deelneming automatisch overgaat tot uitruil. In dat geval moet de (gewezen) deelnemer wel zijn gehuwd of een geregistreerd partner hebben.

‘In de toekomst nog maar één type partnerpensioen’

‘Fors inkomensverlies dreigt voor jonge weduwen’

Weduwen lopen het risico tot wel 50 procent van hun inkomen te verliezen. Dat komt omdat er nauwelijks nog mensen in aanmerking komen voor een nabestaandenuitkering.”

‘Partnerpensioen is vaak niet voldoende om het verlies van het inkomen op te vangen’

Alleen nabestaandenpensioen als je elkaars partner bent

Het partnerbegrip kan per pensioenregeling verschillen. Het is dus altijd belangrijk om na te gaan wie in de regeling als partner wordt aangemerkt en of dit (nog steeds) de juiste partner is.

Echtgenoten (hieronder worden ook geregistreerd partners verstaan) worden automatisch aangemeld op de pensioenregeling. Voor samenwoners is dit anders. Hierbij is bepalend of er sprake is van een duurzame gezamenlijke huishouding. Wat daaronder wordt verstaan, kan per pensioenregeling verschillen. Soms wordt de eis gesteld dat er minimaal een aantal jaren wordt samengewoond of is de eis dat er sprake is van een notarieel samenlevingscontract.

Gevolgen van echtscheiding

Zowel een echtscheiding als een scheiding van tafel en bed heeft vaak grote gevolgen voor het pensioen. Zowel het ouderdomspensioen als het nabestaandenpensioen moet verdeeld worden tussen de scheidende partners. Hoe die verdeling in zijn werk gaat, is wettelijk vastgelegd.

- **Is het partnerpensioen op risicobasis verzekerd?**
  Dan is er na de echtscheiding geen aanspraak op het nabestaandenpensioen wanneer de ex-partner overlijdt. Het volledige partnerpensioen wordt na overlijden uitgekeerd aan de eventuele nieuwe partner.
- **Is het partnerpensioen op kapitaalbasis opgebouwd?**
  Dan heeft de ex-partner recht op bijzonder partnerpensioen (het partnerpensioen dat tot de datum van scheiding is opgebouwd). Dat heeft consequenties voor een nieuwe partner. Het partnerpensioen voor de nieuwe partner wordt namelijk verminderd met het bedrag dat de ex-partner aan bijzonder partnerpensioen krijgt.

2.2.2 Anw-hiaatverzekering

Behalve een nabestaandenpensioen, kan er via de werkgever nog een voorziening voor de nabestaande zijn. De zogenaamde Anw-hiaatverzekering. Als een nabestaande niet voldoet aan de voorwaarden voor een Anw-uitkering of als de Anw-uitkering wordt gekort, ontstaat er een Anw-hiaat. De Anw-hiaat verzekering is in het leven geroepen om het inkomensgat dat hierdoor ontstaat op te vullen. De verzekering is opgenomen in de pensioenregeling of de werknemer kan deze verzekering zelf (collectief) afsluiten.

Een Anw-hiaatverzekering is in slechts 25% van de pensioenregelingen opgenomen. Waarvan in de helft van de gevallen op vrijwillige basis.

Er zijn verschillende varianten bij de Anw-hiaatverzekering mogelijk:

- Verzekering die een bedrag uitkeert ter hoogte van de volledige Anw-uitkering tot aan de AOW-leeftijd, onafhankelijk van het recht op een Anw-uitkering.
- Verzekering die alleen uitkeert als de nabestaande geen of slechts een gedeeltelijke Anw-uitkering ontvangt.

2.3 Pijler 3: Privé

In de derde pijler kan een private voorziening worden getroffen.

2.3.1 Tijdelijke overlijdensrisicoverzekering

Bij deze verzekering keert de verzekeraar het afgesproken bedrag uit als de verzekerde binnen de afgesproken termijn overlijdt. Als de verzekerde op de einddatum van de verzekering nog in leven is, stopt de verzekering zonder enige uitkering.

De uitkering wordt overgemaakt aan de begunstigde die op de polis staat vermeld. Dit kan gevolgen hebben voor de heffing van erfbelasting (zie hoofdstuk 3).

Vormen van de overlijdensrisicoverzekering:

- Gelijkblijvend: het verzekerd bedrag blijft tijdens de looptijd gelijk;
- Lineair dalend: het verzekerd bedrag daalt gedurende de looptijd gelijkmatig naar € 0;
- Annuïtair dalend: het verzekerd bedrag wordt annuïtair afgebouwd op basis van het afgesproken rentepercentage.

tip

Naast deze meest gangbare vormen biedt TAF verzekeringen met een stijgend verzekerd bedrag of een gecombineerde dekking van een gelijkblijvend- en dalend kapitaal.

Kies voor de TAF Overlijdensrisicoverzekering

De overlijdensrisicoverzekering van TAF is een flexibele verzekering die je helemaal aanpast aan de persoonlijke situatie van je klant. Je biedt je klant de beste voorwaarden tegen een scherpe prijs. Niet voor niets ontvangt de ORV van TAF in 2024 alweer 5 sterren van MoneyView

- Altijd een aantrekkelijk aanbod met meerdere verzekeraars achter de TAF ORV
- Verzekerd bedrag jaarlijks met maximaal 15% verhogen
- Vervroegde uitkering bij terminale ziekte mogelijk
- Maximale eindleeftijd 85 jaar
- Combineer een gelijkblijvend- en dalend kapitaal op één polis
- Acceptatiegraad van 99,92% dankzij vangnet voor zware medische risico's

De premie van een overlijdensrisicoverzekering is afhankelijk van verschillende factoren:

- De hoogte van het verzekerd kapitaal;
- De leeftijd;
- Gezondheid en levensstijl (bijvoorbeeld rookgedrag) van de verzekerde.

2.3.2 Erfrente

Wil de nabestaande in plaats van een eenmalige uitkering liever een maandelijkse uitkering? Dan is een erfrente een optie. Deze keert periodiek een netto bedrag uit aan de begunstigde tot de afgesproken einddatum. Als de verzekerde op de einddatum nog in leven is, vervalt de verzekering.

De uitkering wordt overgemaakt aan de begunstigde die op de polis staat vermeld. Is de begunstigde overleden, of overlijdt deze tijdens de uitkeringsperiode? Dan worden de uitkeringen overgemaakt naar de volgende begunstigde.

tip

De TAF Nabestaandenverzekering is een vorm van erfrenteverzekering.

Voorbeeld

Iris en Pierre zijn getrouwd. Iris is ondernemer en kostwinner. Iris sluit een erfrente af die jaarlijks € 24.000 uitkeert aan Pierre, vanaf het moment dat Iris overlijdt. De einddatum van de erfrente is de 67e verjaardag van Pierre.

Als Iris overlijdt ontvangt Pierre jaarlijks € 24.000 tot het moment dat hij 67 wordt. Mocht Pierre in de periode dat de erfrente uitkeert overlijden, dan gaat de uitkering over op de volgende begunstigde op de polis.

Kies voor de TAF Nabestaandenverzekering

Een overlijdensrisicoverzekering wordt meestal geadviseerd om schulden als een hypotheek of krediet af te lossen. Het is maar de vraag of dit voldoende is om financiële problemen te voorkomen. Vaak blijkt dat het inkomensverlies als gevolg van overlijden groter is dan de afname van de maandelijkse lasten. Een extra aanvulling is dan geen overbodige luxe. De TAF Nabestaandenverzekering is hiervoor de oplossing.

- Netto uitkering in maandelijkse termijnen
- Uitkering tot 10.000 per maand mogelijk
- Uitkeringsduur korter dan de looptijd, gelijk aan de looptijd of levenslang
- Premie die gegarandeerd gelijk blijft (geen en-bloq)
- Zelf kiezen hoeveel en aan wie er wordt uitgekeerd
- Korting voor niet-rokers

2.3.3 Nabestaandenlijfrente

Een nabestaandenlijfrente voorziet in een periodieke uitkering bij overlijden van de verzekerde. Belangrijk verschil met een erfrente is dat de uitkeringen stoppen als de begunstigde overlijdt voor de afgesproken einddatum. Premies voor de nabestaandenlijfrente zijn aftrekbaar van de inkomstenbelasting. Daar staat tegenover dat de begunstigden belasting moeten betalen over de uitkeringen. Een nabestaandenlijfrente kan bij een verzekeraar of bij een bank worden afgesloten en moet aan een aantal voorwaarden voldoen. Die lees je hieronder per variant.

Verzekerde nabestaandenlijfrente

Deze lijfrente wordt afgesloten bij een verzekeraar. Wanneer de verzekerde overlijdt, keert de lijfrenteverzekering een kapitaal uit. De nabestaande moet met dit kapitaal een periodieke uitkering aankopen. De voorwaarden waaraan deze nabestaandenlijfrente moet voldoen zijn afhankelijk van de relatie tussen de begunstigde en de verzekerde. De uitkeringen moeten altijd toekomen aan een natuurlijk persoon en moeten uiterlijk in het tweede kalenderjaar na het overlijden van de verzekerde ingaan.

Iedereen mag als begunstigde worden vermeld op de nabestaandenlijfrente. Dit mag dus ook iemand anders zijn dan de partner. Er gelden dan wel andere regels.

- Nabestaandenlijfrente die **niet** toekomt aan bloed- of aanverwanten:
  Gedurende de looptijd dient voldaan te worden aan het 1%-sterftekansvereiste. De looptijd van de tijdelijke nabestaandenlijfrente moet zodanig zijn dat de kans dat de verzekerde gedurende die periode overlijdt, ten minste 1% is. Is de uitkering afhankelijk van 2 levens? Dan geldt voor de toepassing van de 1% sterftekans de minimale looptijd op basis van de langste overlijdenskans van de 1e of 2e verzekerde.

- Nabestaandenlijfrente die **wel** toekomt aan bloed- of aanverwanten:
  - Jonger dan dertig jaar:
    De uitkeringen eindigen uiterlijk in het jaar waarin de begunstigde de leeftijd van dertig jaar heeft bereikt of bij overlijden van de begunstigde.
  - Ouder dan dertig jaar:
    De uitkeringen eindigen uiterlijk bij overlijden van de begunstigde.

De uitkeringen moeten uiterlijk ingaan in het tweede kalenderjaar na het overlijden van de verzekerde.

Als de nabestaande recht heeft op een Anw-uitkering, moet de nabestaandenlijfrente ook later ingaan, namelijk uiterlijk op het tijdstip waarop deze Anw-uitkering is geëindigd.

Bancaire nabestaandenlijfrente

Een bancaire lijfrente bestaat uit een speciale rekening bij een bank. Bij het overlijden van de rekeninghouder komt het opgebouwde saldo toe aan de erfgenaam. De erfgenaam moet vervolgens een lijfrente aankopen die voldoet aan de fiscale voorwaarden. Ook hierbij geldt dat de uitkeringen uiterlijk binnen twee kalenderjaren na het overlijden van de rekeninghouder moeten ingaan.

- Nabestaandenlijfrente die **niet** toekomt aan bloed- of aanverwanten:
  De periode tussen de eerste en de laatste termijn bedraagt minimaal vijf jaar.

- Nabestaandenlijfrente die **wel** toekomt aan bloed- of aanverwanten:
  - Jonger dan dertig jaar:
    De periode tussen de eerste en de laatste termijn bedraagt minimaal vijf jaar (maar nooit meer dan het aantal jaren tot de 30-jarige leeftijd) of minimaal twintig jaar.
  - Ouder dan dertig jaar:
    De periode tussen de eerste en de laatste termijn bedraagt minimaal twintig jaar.

De uitkeringen moeten uiterlijk ingaan in het tweede kalenderjaar na het overlijden van de verzekerde.

Verschillen tussen verzekerde en bancaire variant

De voorwaarden bij een bancaire nabestaandenlijfrente lijken op de voorwaarden bij een verzekerde nabestaandenlijfrente. Bij beide varianten moeten de uitkeringen binnen twee jaar na het overlijden van de verzekerde of de rekeninghouder ingaan.

Zoals je ziet in de tabel hiernaast, bestaan in de uitkeringsduur wel verschillen.

Relatie tot de overledene	Uitkeringsduur verzekeringsproduct	Uitkeringsduur bancair product
Kind, kleinkind, achterkleinkind	Tot 30e verjaardag of levenslang	Min. 5 jaar voor 30e verjaardag of tot 30e verjaardag of min. 20 jaar
Partner, ex-partner	Vrije keuze (min. 1% sterftekans)	Min. 5 jaar
Vader, moeder, grootouders(ouder dan 30 jaar)	Levenslang	Min. 20 jaar
Broer, zus jonger dan 30 jaar	Tot 30e verjaardag of levenslang	Min. 5 jaar voor 30e verjaardag of tot 30e verjaardag of min. 20 jaar
Broer, zus ouder dan 30 jaar	Levenslang	Min. 20 jaar
Derden	Vrije keuze (min. 1% sterftekans)	Min. 5 jaar

Deze tabel is gebaseerd op de Wet Inkomstenbelasting 2001 en geldt ook voor lijfrentes die vallen onder het regime Brede Herwaardering.

3 Erfbelasting

De regels op het gebied van de erfbelasting zijn opgenomen in de Successiewet 1956.

Volgens de Successiewet wordt erfbelasting geheven over de waarde van al wat krachtens erfrecht wordt verkregen door het overlijden van iemand die ten tijde van het overlijden in Nederland woonde.

Ook uitkeringen uit een levensverzekering kunnen belast zijn met erfbelasting. Hierover lees je meer in artikel 3.2.

Je betaalt pas erfbelasting als de waarde van de erfenis hoger is dan de vrijstelling. De vrijstellingen en tarieven zijn zo opgebouwd dat hoe verder iemand van de overledene afstaat, hoe meer erfbelasting de erfgenaam moet betalen.

3.1 Tarieven en vrijstellingen erfbelasting

Tarieven erfbelasting 2026

Bedrag erfenis / uitkering	Partner (Pleeg- of stief) kind	Kleinkinderen en verdere afstammelingen	Overige erfgenamen (waaronder broer, zus, ouders)
€ 0 - € 158.669	10%	18%	30%
€ 158.669 en meer	20%	36%	40%

Vrijstelling erfbelasting 2026

Bedrag erfenis / uitkering	Vrijstelling
Echtgenoot, geregistreerd partner, samenwonend partner	€ 828.035
Kind, pleegkind, stiefkind, kleinkind	€ 26.230
Achterkleinkind	€ 2.769
Kind met een beperking	€ 78.671
Ouder*	€ 62.110
Andere erfgenaam (bijvoorbeeld zus of vriend)	€ 2.769

*Erven beide ouders dan is de vrijstelling voor hen samen € 62.110

Wanneer ben je partner voor de Successiewet?

Er geldt een hoge vrijstelling als je voor de Successiewet gezien wordt als partner. Daarom is het belangrijk om te weten wanneer je partner bent voor de Successiewet. Gehuwden en geregistreerd partners (die niet van tafel en bed gescheiden zijn) worden altijd gezien als partners (artikel 1a lid 1 SW 1956). Voor samenwoners geldt dit alleen als zij gedurende zes maanden voorafgaand aan het overlijden van de erflater of gedurende twee jaar voorafgaand aan de schenking:

- Allebei meerderjarig zijn;
- Op hetzelfde woonadres staan ingeschreven in de Basisregistratie personen (BRP) (of een hiermee vergelijkbare buitenlandse registratie);
- Ingevolge een notarieel samenlevingscontract een wederzijdse zorgverplichting hebben;
- Geen bloedverwanten in de rechte lijn zijn; en
- Geen andere partner in de zin van de Successiewet hebben.

Imputatie partnervrijstelling

Als iemand een nabestaandenpensioen of een nabestaandenlijfrente ontvangt, dan is de aanspraak in beginsel vrijgesteld van erfbelasting. Wel wordt de helft van de waarde in mindering gebracht op de partnervrijstelling (van € 828.035 in 2026). Hierdoor heeft de achterblijvende partner een lagere vrijstelling.

De waarde van een netto erfrente of nabestaandenverzekering is niet vrijgesteld voor de erfbelasting. Deze waarde wordt voor de erfbelasting hetzelfde behandeld als een eenmalige uitkering uit een overlijdensrisicoverzekering. Hieronder lees je hoe je de waarde berekent.

Waarde berekenen van een periodieke uitkering

Hoe de waarde van de aanspraak moet worden berekend, is vastgelegd in het Uitvoeringsbesluit Successiewet 1956. De waarde waarbij de periodieke uitkering afhankelijk is van het leven van één persoon wordt als volgt berekend:

Jaarlijkse uitkering * leeftijdsafhankelijke factor

Voor de leeftijdsafhankelijke factor raadpleeg je onderstaande tabel.

Leeftijd	Factor*
Jonger dan 20	16
20 jaar of ouder maar jonger dan 30 jaar	15
30 jaar of ouder maar jonger dan 40 jaar	14
40 jaar of ouder maar jonger dan 50 jaar	13
50 jaar of ouder maar jonger dan 55 jaar	12
55 jaar of ouder, maar jonger dan 60 jaar	11
60 jaar of ouder, maar jonger dan 65 jaar	10
65 jaar of ouder, maar jonger dan 70 jaar	8
70 jaar of ouder, maar jonger dan 75 jaar	7
75 jaar of ouder, maar jonger dan 80 jaar	5
80 jaar of ouder, maar jonger dan 85 jaar	4
85 jaar of ouder, maar jonger dan 90 jaar	3
90 jaar en ouder	2

*Is de uitkering afhankelijk van het overlijden van de langstlevende van twee of meer personen, dan wordt deze gelijkgesteld met een uitkering, afhankelijk van het leven van iemand, die vijf jaren jonger is dan de jongste van de voren bedoelde personen. Is de uitkering afhankelijk van het overlijden van de eerst stervende van twee of meer personen, wordt dan wordt deze gelijkgesteld met een uitkering, afhankelijk van het leven van iemand, die vijf jaren ouder is dan de oudste van de vorenbedoelde personen.

Is er sprake van een pensioen- of lijfrente-uitkering dan mag rekening worden gehouden met de inkomstenbelasting die in de toekomst moet worden betaald. Deze ‘latente belastingclaim’ wordt gesteld op 30%. Het bedrag van de uitkering mag hiermee worden verlaagd.

Voorbeeld

Op 1 januari 2025 is Hans overleden. Simone (54) ontvangt uit de pensioenregeling van Hans een partnerpensioen van € 30.000. De imputatie werkt nu als volgt:

1 De waarde van het pensioen wordt 'gekapitaliseerd'. De helft van de waarde van de jaarlijkse pensioenuitkering wordt vermenigvuldigd met de factor 13. Er wordt gerekend met de factor die hoort bij leeftijd 49 (5 jaar jonger). De partnervrijstelling wordt dus in beginsel verminderd met ½ x € 30.000 x 13 = € 195.000

2 Vervolgens mag rekening worden gehouden met de belastinglatentie. De belastinglatentie bedraagt 30% x € 195.000 = € 58.500.

3 De partnervrijstelling wordt dan verminderd met € 195.000 -/- € 58.500 = € 136.500.

4 Er resteert een partnervrijstelling van € 828.035 -/ - € 136.500 = € 691.535

De waarde waarbij de looptijd van de aanspraak al bekend is en de duur van de periodieke uitkeringen niet afhankelijk is van het leven van een persoon wordt als volgt berekend:

Jaarlijkse uitkering jaar 1 * leeftijdsafhankelijke factor + Jaarlijkse uitkering jaar 2 * leeftijdsafhankelijke factor + jaarlijkse uitkering jaar 3 * leeftijdsafhankelijke factor etc.

Waardering gedurende	Factor
1e 5 jaar	0,85
2e 5 jaar	0,64
3e 5 jaar	0,48
4e jaar	0,36
5e jaar	0,28
En volgende jaren	0,15

Hierbij is de waarde maximaal 17 keer de jaarlijkse periodieke uitkering.

Voorbeeld

Op 1 januari 2025 is Mark overleden. Mark heeft een Nabestaandenverzekering van TAF afgesloten met een maandelijkse uitkering van € 500. De einddatum is 01.01.2029. Zijn partner Marieke (64) ontvangt de uitkering. Voor de erfbelasting wordt de waarde van de Nabestaandenverzekering als volgt berekend:

1 1e 5 jaar : € 6000 x 0,85 = € 5100 x 5 jaar = € 25.500
jaar 6 , 7 en 8: € 6000 x 0,64 = € 3840 x 3 = € 11.520
De totale waarde is € 37.020
2 De Nabestaandenverzekering heeft een netto uitkering.
Er wordt dus verder geen rekening gehouden met een belastinglatentie.

tip

Bij de TAF Nabestaandenverzekering kun je kiezen voor een levenslange uitkering of een uitkering met een vaste looptijd. De waarde van de levenslange uitkering wordt bepaald als "waarde waarvan de aanspraak afhankelijk is van het leven van één persoon". De waarde van de uitkering met een vaste looptijd wordt bepaald als "waarde waarvan de looptijd van de aanspraak al bekend is en de duur niet afhankelijk is van het leven van één persoon."

3.2 De uitkering uit een overlijdensrisicoverzekering

Uitkeringen uit een levensverzekering zijn in principe vrijgesteld van erfbelasting. Dit omdat de uitkering geen verkrijging is krachtens erfrecht, maar vanuit een verzekeringsovereenkomst. In sommige gevallen kan een levensverzekering o ongevallenverzekering toch belast zijn met erfbelasting. Dit staat in artikel 13 van de Successiewet en wordt ook wel 'fictieve verkrijging' genoemd.

"Al wat ten gevolge van of na het overlijden van een erflater wordt verkregen krachtens een overeenkomst van levensverzekering, ongevallenverzekering daaronder begrepen, of krachtens een derdenbeding, wordt voor de toepassing van deze wet geacht krachtens erfrecht door het overlijden te zijn verkregen, voor zover de verkrijging kan worden toegerekend aan een onttrekking aan het vermogen van de erflater, behoudens voor zover bij de verkrijger de aan die onttrekking ontleende rechten reeds voor het overlijden van de erflater aan de heffing van schenk- of erfbelasting waren onderworpen."

Verschuldigde premies (niet feitelijk betaling) is cruciaal

Is de premie verschuldigd geweest door de erflater, dan is erfbelasting verschuldigd. Is de premie niet verschuldigd geweest door de erflater? Dan is er geen erfbelasting verschuldigd.

Om vast te stellen wie de premie verschuldigd was is het van belang of de erflater gehuwd of geregistreerd partner was en welk regime hierbij van toepassing was. Als wordt gesproken over een huwelijk, dan wordt hieronder automatisch een geregistreerd partnerschap verstaan.

Algehele gemeenschap van goederen (tot 2018)
Tot 1 januari 2018 ontstond bij het aangaan van een huwelijk automatisch een algehele gemeenschap van goederen. Alle bezittingen en schulden van voor én tijdens het huwelijk werden gemeenschappelijk en partners waren ieder voor 50% gerechtigd tot dit gemeenschappelijk vermogen. Wilden de partners een andere verdeling? Dan moesten zij hiervoor naar de notaris. Omdat tegenwoordig nog veel mensen in algehele gemeenschap van goederen zijn gehuwd, is het belangrijk om te kijken naar hoe artikel 13 Successiewet in dit geval uitpakt.

Als sprake is van een huwelijk in gemeenschap van goederen, dan wordt de premie altijd voor de helft onttrokken aan het vermogen van de erflater. Over de helft van de uitkering is erfbelasting verschuldigd.

Beperkte gemeenschap van goederen (na 2018)
Huwelijken die vanaf 1 januari 2018 worden gesloten vinden standaard plaats in beperkte gemeenschap van goederen. Er ontstaat dan alleen een gemeenschappelijk vermogen voor bezittingen en schulden die zijn ontstaan tijdens het huwelijk en bezittingen en schulden die voorafgaand aan het huwelijk al gezamenlijk eigendom waren. Vermogensbestanddelen die voorafgaand aan het huwelijk privé waren, blijven privé.

Is de overlijdensrisicoverzekering tijdens het huwelijk gesloten? Dan wordt de premie onttrokken aan de gemeenschap en is de over de helft van de uitkering erfbelasting verschuldigd.

Is de overlijdensrisicoverzekering voor het huwelijk gesloten? Dan kan de eventuele uitkering buiten de gemeenschap blijven. De premies moeten dan wel vanuit het privévermogen zijn voldaan.

tip

Door voor het huwelijk een overlijdensrisicoverzekering tegen koopsom te sluiten wordt ervoor gezorgd dat de betaling altijd onttrokken is uit het privévermogen. Bij TAF is het mogelijk om een overlijdensrisicoverzekering tegen koopsom te sluiten.

Huwelijkse voorwaarden

Huwelijkse voorwaarden kunnen voorafgaand of tijdens het huwelijk worden opgemaakt bij de notaris. Echtgenoten kunnen dan zelf kiezen hoe ze willen omgaan met het vermogen. Bij koude uitsluiting ontstaat er geen enkel gezamenlijk vermogen. De partners houden dan dus allebei hun afzonderlijke privévermogens.

Om heffing van erfbelasting te voorkomen moeten de huwelijkse voorwaarden de constructie kunnen ‘dragen’. De premies mogen geen onderdeel uitmaken van de kosten van de huishouding.

Als er sprake is van privévermogens, dan kan erfbelasting worden voorkomen door:

- Premiesplitsing;
- Het kruislings sluiten van de verzekering; of
- Het aantekenen van een premiebetaler op de polis.

Samenwonenden

Bij samenwonenden blijven de privévermogens bestaan, tenzij hierover in een samenlevingscontract andere afspraken zijn gemaakt. Ook hier geldt dat erfbelasting kan worden voorkomen door het samenlevingscontract goed op te stellen en de polisredactie op de juiste wijze samen te stellen.

Onttrekking uit het vermogen van de erflater of niet?

Bij de beoordeling of voor een verzekeringsuitkering een onttrekking aan het vermogen van de erflater heeft plaatsgevonden, is van belang door wie de verzekeringspremie aan de verzekeraar verschuldigd was.

Volgens vaste jurisprudentie wordt gekeken naar de **verschuldigdheid** van de premie, en niet naar de daadwerkelijke betaling. Het arrest van de Hoge Raad van 17 februari 1954, BNB 1954/140, geldt hiervoor als leidraad. Met 'verschuldigdheid van premie' wordt in dit kader bedoeld verschuldigdheid aan de verzekeraar. De verschuldigdheid moet zijn overeengekomen tussen de verzekeraar en degene die premie verschuldigd is (hierna: de premieplichtige).

Als er twee of meer premieplichtigen zijn, blijkt de verschuldigdheid van premie door elk van hen uit:

- Een door alle premieplichtigen ondertekend en gedagtekend aanvraagformulier; en
- De polis of een bij de polis behorend clausuleblad.

Mag worden volstaan met één premie-incasso?
Uitgangspunt is dat duidelijk moet zijn welke premie voor rekening van welke persoon komt. Omdat afzonderlijke incasso's voor de meeste verzekeraars niet uitvoerbaar zijn, mag uit praktische overwegingen worden volstaan met één premie-incasso.

De aanvraag moet dan aan een aantal voorwaarden voldoen:
- Alle premieplichtigen die zijn betrokken bij de verzekeringsovereenkomst gaan ermee akkoord dat de door hen verschuldigde premie wordt geïncasseerd bij de (eerste) verzekeringnemer;
- De premieplichtige voor het overlijdensdeel verzoekt de verzekeraar zich voor de incasso van de door hem verschuldigde premie te richten tot de (eerste) verzekeringnemer. De (eerste) verzekeringnemer verklaart zich akkoord met deze wijze van incasso; en
- Na elke mutatie van de verzekeringsovereenkomst worden de verklaringen opnieuw door de premieplichtingen afgelegd en door de betrokkenen akkoord bevonden.

Wie de premie feitelijk betaalt, is niet van belang.

Wordt de premie betaald door een ander dan degene die de premie contractueel verschuldigd is? Dan wordt deze betaling gezien als een betaling in plaats van de premieplichtige. De betaler krijgt hierdoor een vordering wegens onverschuldigde betaling op de premieplichtige. Als de vordering niet hoeft te worden betaald dan is dat een schenking aan de premieplichtige. Zo kunnen ouders bijvoorbeeld de premie betalen terwijl het kind verzekeringnemer is.

Hoe kan heffing van erfbelasting worden voorkomen?

Erfbelasting wordt voorkomen als er niets aan het vermogen van de erflater is onttrokken. Voor premies van een overlijdensrisicoverzekering is dit het geval als:

- **De verzekeringnemer een ander is dan de verzekerde**.
  Zijn er twee verzekerden? Dan kunnen de verzekeringen kruislings gesloten worden. Er worden twee verzekeringen aangevraagd met op iedere polis de ene persoons als verzekerde en de andere als verzekeringnemer.

- Premiesplitsing wordt toegepast. Premiesplitsing kan worden toegepast bij een overlijdensrisicoverzekering die op twee levens wordt afgesloten. De totale premie wordt dan als het ware opgesplitst in verschillende stukjes. Op de polis staat dit dan duidelijk vermeld.

- Een afwijkende premiebetaler op de polis wordt vermeld. Op de polis kan worden aangegeven dat de premie door een ander wordt betaald dan de verzekeringnemer. De verzekeringnemer blijft dan eigenaar van de polis en kan deze zelfstandig wijzigen als hij dat wil. De premie is wel door de ander verschuldigd.

tip

Bij TAF kun je de polis optimaal samenstellen. Kruislings verzekeren, premiesplitsing of een afwijkende premiebetaler zijn mogelijk.

Overlijdensrisicoverzekering
Welke rollen zijn er?

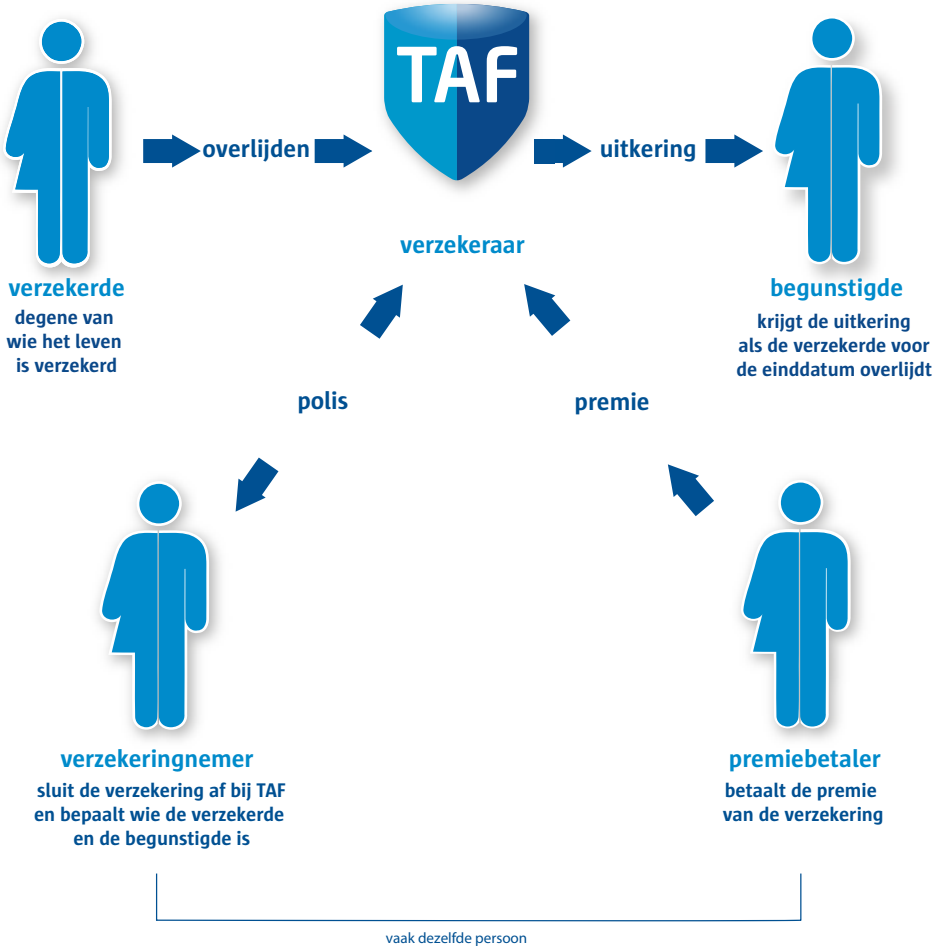

4 Box 3

De hoofdregel is dat levensverzekeringen zonder lijfrente-, stamrecht- of KEW-clausule worden belast in box 3. Dit geldt ook voor overlijdensrisicoverzekeringen. Bij het bepalen van de waarde van een overlijdensrisicoverzekering wordt onderscheid gemaakt tussen verzekeringen die nog niet tot uitkering zijn gekomen en verzekeringen waarbij dit wel het geval is.

4.1 Een lopende overlijdensrisicoverzekering

De waarde van een lopende overlijdensrisicoverzekering wordt belast in Box 3 tegen de waarde in het economische verkeer. Er kan waarde worden opgebouwd in de vorm van premiereserve. Of hier sprake van is, vind je in de polisvoorwaarden. Pas als de waarde van de verzekering hoger is dan € 8.904 (2026), moet de waarde tijdens de looptijd worden opgegeven bij de belastingaangifte. In verreweg de meeste gevallen is de waarde van de verzekering lager dan deze grens.

Bij verreweg de meeste overlijdensrisicoverzekeringen bouw je geen waarde op en is de waarde in het economisch verkeer dus nihil.

4.2 Overlijdensrisicoverzekering die tot uitkering is gekomen

Als de overlijdensrisicoverzekering uitkeert aan de begunstigde, moet er mogelijk belasting in box 3 worden betaald. Hoe deze belastingheffing werkt, hangt af van het soort verzekering.

4.2.1 Overlijdensrisicoverzekering met een eenmalige uitkering

Als een overlijdensrisicoverzekering niet verpand is, kan de begunstigde de uitkering vrij besteden. Over de waarde van de uitkering is per 1 januari van het volgende jaar belasting in box 3 verschuldigd. Er geldt een vrijstelling in Box 3 van € 59.357 (2026) per persoon.

tip

Er kan belasting worden bespaard door de uitkering vóór 1 januari te spenderen (consumptie of het aflossen van de hypotheek of een andere schuld).

4.2.2 Erfrente

Na het overlijden van de verzekerde ontvangt de nabestaande tot de einddatum periodiek een uitkering. De gekapitaliseerde waarde van deze uitkeringen is belast in Box 3.

De waardeberekening is afhankelijk van:

- De leeftijd van de begunstigde;
- De duur van de uitkeringen; en
- Of deze stoppen bij overlijden.

Levenslange uitkering die stopt bij overlijden van de nabestaande

Voor een periodieke uitkering waarop een levenslang recht bestaat wordt de waarde in box 3 berekend door de factor uit onderstaande tabel te vermenigvuldigden met de jaarlijkse uitkering.

Leeftijd van de begunstigde	Factor*
0 t/m 24 jaar	22
25 t/m 29 jaar	21
30 t/m 34 jaar	20
35 t/m 39 jaar	19
40 t/m 44 jaar	18
45 t/m 49 jaar	16
50 t/m 54 jaar	15
55 t/m 59 jaar	13

Leeftijd van de begunstigde	Factor*
60 t/m 64 jaar	11
65 t/m 69 jaar	9
70 t/m 74 jaar	8
75 t/m 79 jaar	6
80 t/m 84 jaar	4
85 t/m 89 jaar	3
90 t/m 94 jaar	2
95 jaar of ouder	1

Deze tabel is gebaseerd op het leven van een man. Voor een vrouw wordt de leeftijd gelijkgesteld aan een man die vijf jaar jonger is.

Voorbeeld

Marjolein is 68 jaar en ontvangt in verband met het overlijden van haar man een netto erfrente. De jaarlijkse uitkering bedraagt € 15.000 per jaar. De waarde in box 3 wordt voor dit jaar als volgt berekend: factor 11 x € 15.000 = € 165.000. Er wordt gerekend met de factor die hoort bij leeftijd 63 (5 jaar jonger).

Tijdelijke uitkering die stopt bij overlijden van de nabestaande

Voor een tijdelijke uitkering die stopt wanneer de begunstigde voor de einddatum komt te overlijden moeten de jaarlijks uitkeringen vermenigvuldigd worden met de getallen in onderstaande tabel.

Vermengvuldigingsfactor periodieke uitkeringen niet uitsluitend afhankelijk van een leven en die na een bepaalde tijd vervalt.

Leeftijd op de volgende peildatum van jaren tijdens wiens leven de uitkering moet plaatsvinden	1e vijftal jaren	2e vijftal jaren	3e vijftal jaren	4e vijftal jaren	5e vijftal jaren	6e vijftal jaren	7e vijftal jaren	8e vijftal jaren	9e vijftal jaren	10e vijftal jaren	11e vijftal jaren	12e vijftal jaren	volgende jaren
0 t/m 19 jaar	0,91	0,74	0,61	0,50	0,41	0,33	0,27	0,21	0,17	0,13	0,09	0,06	0,03
20 t/m 24 jaar	0,91	0,74	0,61	0,50	0,40	0,33	0,26	0,20	0,15	0,11	0,07	0,04	0,02
25 t/m 29 jaar	0,91	0,74	0,61	0,49	0,40	0,32	0,25	0,19	0,13	0,09	0,05	0,02	0,01
30 t/m 34 jaar	0,91	0,74	0,60	0,49	0,39	0,30	0,23	0,16	0,11	0,06	0,03	0,01	0,00
35 t/m 39 jaar	0,90	0,74	0,59	0,48	0,37	0,28	0,20	0,13	0,07	0,03	0,01	0,00	
40 t/m 44 jaar	0,90	0,73	0,58	0,46	0,35	0,25	0,16	0,09	0,04	0,01	0,00		
45 t/m 49 jaar	0,90	0,72	0,56	0,43	0,30	0,20	0,11	0,05	0,01	0,00			
50 t/m 54 jaar	0,89	0,70	0,53	0,38	0,24	0,14	0,06	0,02	0,00				
55 t/m 59 jaar	0,88	0,67	0,48	0,31	0,17	0,08	0,02	0,00					
60 t/m 64 jaar	0,87	0,62	0,40	0,22	0,10	0,03	0,00						
65 t/m 69 jaar	0,84	0,54	0,30	0,14	0,04	0,01							
70 t/m 74 jaar	0,80	0,45	0,20	0,06	0,01	0,00							
75 t/m 79 jaar	0,74	0,33	0,10	0,02	0,00								
80 t/m 84 jaar	0,65	0,20	0,03	0,00									
85 t/m 89 jaar	0,54	0,08	0,00										
90 t/m 94 jaar	0,40	0,02											
95 t/m 100 jaar	0,27	0,00											
100 jaar en ouder	0,18												

Deze tabel is gebaseerd op het leven van een man. Voor een vrouw wordt de leeftijd gelijkgesteld aan een man die vijf jaar jonger is.

De waarde van een periodieke uitkering kan nooit hoger zijn dan de waarde die zou zijn verkregen als de uitkering levenslang zou zijn geweest.

Voorbeeld

Bertina is 43 jaar als haar man overlijdt. Ze krijgt een netto uitkering van € 20.000 uit een erfrente die loopt tot haar 65e verjaardag. Bij eerder overlijden stopt de uitkering. Uitgangspunten:

- Leeftijd van 38 (5 jaar jonger);
- Als ze blijft leven ontvangt ze 22 jaar een uitkering.

Waardeberekening:

1e vijftal jaren: (5 x € 20.000) x 0,90 = € 90.000

2e vijftal jaren: (5 x € 20.000) x 0,74 = € 74.000

3e vijftal jaren: (5 x € 20.000) x 0,59 = € 59.000

4e vijftal jaren: (5 x € 20.000) x 0,48 = € 48.000

5e vijftal jaren: (2 x € 20.000) x 0,37 = € 14.800

Totale waarde box 3 **€ 285.800**

Tijdelijke uitkering die niet stopt bij overlijden van de nabestaande

De waarde van een periodieke uitkering voor bepaalde tijd, die niet afhankelijk is van het leven van de begunstigde, wordt berekend door de jaarlijks uitkeringen te vermenigvuldigen met de getallen in onderstaande tabel.

Vermengvuldigingsfactor periodieke uitkeringen niet afhankelijk van een leven en die na een bepaalde tijd vervalt.

1e vijftal jaren	2e vijftal jaren	3e vijftal jaren	4e vijftal jaren	5e vijftal jaren	6e vijftal jaren	7e vijftal jaren	8e vijftal jaren	9e vijftal jaren	10e vijftal jaren	11e vijftal jaren	12e vijftal jaren	volgende jaren
0,91	0,75	0,61	0,50	0,41	0,34	0,28	0,23	0,19	0,16	0,13	0,11	0,09

Deze tabel is gebaseerd op het leven van een man. Voor een vrouw wordt de leeftijd gelijkgesteld aan een man die vijf jaar jonger is.

Voorbeeld

Thomas heeft in verband met het overlijden van zijn vader recht op een periodieke uitkering van € 5.000 per jaar voor een periode van 12 jaar. Als hij voor die tijd overlijdt, dan gaat het recht over op zijn erfgenamen.

Waardeberekening:

1e vijftal jaren: (5 x € 5.000) x 0,91 = € 22.750

2e vijftal jaren: (5 x € 5.000) x 0,75 = € 18.750

3e vijftal jaren: (2 x € 5.000) x 0,61 = € 6.100

Totale waarde box 3 **€ 47.600**

4.2.3 Nabestaandenlijfrente

Uitkeringen uit een nabestaandenlijfrente zijn belast in box 1. De (gekapitaliseerde) waarde van deze uitkeringen valt niet in box 3.

5 Particuliere toepassingen

In dit hoofdstuk bespreken we de diverse toepassingen van de overlijdensrisicoverzekering voor particulieren. Het accent ligt hierbij op de eigenschappen van de verzekering en de polisredactie in relatie tot het doel van de verzekering en de eventuele belastingheffing.

5.1 Aflossen hypotheek

Veel klanten sluiten een overlijdensrisicoverzekering af met als doel het aflossen van de hypotheek. Hoewel de eis van NHG inmiddels is vervallen, zijn er nog enkele hypotheekverstrekkers die een overlijdensrisicoverzekering verplicht stellen. Dit kan op twee manieren worden vormgegeven:

- Verpanding aan de hypotheekverstrekker;
- Afgeven van een partnerverklaring (ook wel weduweverklaring).

Wordt de verzekering verpand?
Dan is de hypotheekverstrekker de eerste begunstigde voor de uitkering. Bij overlijden wordt de uitkering gebruikt om de hypotheekschuld af te lossen. Dit heeft als gevolg dat de nabestaanden geen of een lagere hypotheek erven.

Is er een partnerverklaring afgegeven?
Dan wijzigt de eerste begunstigde van de verzekering niet. De begunstigde verklaart richting de hypotheekverstrekker dat deze de uitkering direct zal aanwenden ter aflossing van de hypotheekschuld.

De keuze voor een verpanding of partnerverklaring kan grote gevolgen hebben voor de hoogte van de nalatenschap en de te betalen erfbelasting.

Voorbeeld

Ricardo en Nicolien wonen samen en hebben drie kinderen. Ze hebben een eigen woning met een waarde van € 400.000 en een dito hypotheek.
Om de hypotheek bij overlijden af te lossen hebben ze beiden een overlijdensrisicoverzekering afgesloten van € 400.000. Als Nicolien vervolgens komt te overlijden ziet de nalatenschap er als volgt uit:

Verpanding

De uitkering wordt uitgekeerd aan de bank en direct afgelost op de lening. In de nalatenschap valt nu alleen nog de woning. De schuld is immers volledig afgelost. De nalatenschap bedraagt dan nu € 200.000 (helft van de waarde van de woning). Omdat er vier erfgenamen zijn (Remco en drie kinderen) erft iedereen een bedrag van € 50.000. Hierover is erfbelasting verschuldigd.

Partnerverklaring

De uitkering wordt in eerste instantie uitgekeerd aan Remco. Hij lost hiermee vervolgens de hypotheek af. In de nalatenschap valt de woning en de hypotheek. De nalatenschap bedraagt € 0. Als de polis en de eventuele samenlevingsovereenkomst goed zijn opgemaakt, is er geen erfbelasting over de uitkering van de verzekering verschuldigd.

5.2 Financiële zorg nabestaanden

Het uiteindelijke doel van een overlijdensrisicoverzekering is om ervoor te zorgen dat de nabestaanden verzorgd achterblijven en kunnen voorzien in de kosten van levensonderhoud. Afhankelijk van de hoogte van het benodigde inkomen en de periode dat de nabestaanden een uitkering willen ontvangen, bespreken we drie verzekeringsoplossingen:

- Overlijdensrisicoverzekering;
- Erfrente;
- Nabestaandenlijfrente.

Overlijdensrisicoverzekering
Bij een (tijdelijke) overlijdensrisicoverzekering wordt bij overlijden van de verzekerde voor de einddatum in één keer een netto bedrag uitgekeerd aan de nabestaande. Uitgangspunt is dat dit geld wordt gereserveerd om het inkomen aan te vullen.

Als het aanwezige vermogen boven de vrijstelling uitkomt, is belasting in box 3 verschuldigd.

Erfrente
Bij deze verzekeringsvorm wordt bij overlijden van de verzekerde voor de einddatum gedurende de afgesproken periode periodiek een netto bedrag uitgekeerd.
De premie voor deze verzekering is niet aftrekbaar en de uitkering wordt niet belast in box 1. De gekapitaliseerde waarde van de uitkeringen is in box 3 belast, als deze boven de vrijstelling uitkomt (zie paragraaf 4.2).

Nabestaandenlijfrente
Deze verzekeringsoplossing is vergelijkbaar met de erfrente, alleen zijn de premies van deze verzekering aftrekbaar binnen de jaarruimte voor lijfrentes en is de uitkering belast in box 1. De uitkering moet voldoen aan de voorwaarden van een nabestaanden-lijfrente. Deze variant is vooral aantrekkelijk in de situatie waarbij de premie’s nu tegen een hoog tarief afgetrokken kunnen worden, terwijl de uitkeringen in de toekomst worden belast tegen een lager tarief. Omdat het om een bruto uitkering gaat (box 1), zal er wel meer verzekerd moeten worden.

Voorbeeld

Ewoud (34) wil graag een voorziening treffen om zijn partner Jurgen (48) verzorgd achter te laten voor het geval hij komt te overlijden. Uit de analyse blijkt dat het netto inkomen van Jurgen na zijn overlijden nog € 1.000 per maand is. Gewenst is een inkomen van € 3.000 per maand gedurende 20 jaar.

Eenmalige uitkering

Om het maandelijkse tekort van € 2.000 voor een periode van 20 jaar te verzekeren moet een overlijdensrisicoverzekering van € 480.000* afgesloten worden. Er wordt een lineair dalende verzekering geadviseerd omdat het risico kleiner wordt naarmate de tijd vordert.

Erfrente

Er wordt een bedrag verzekerd op het leven van Ewoud van € 2.000 per maand. De verzekering keert bij overlijden € 2.000 netto per maand uit tot Jurgen 68 jaar wordt.

Nabestaandenlijfrente

Om het verzekerde bedrag van de bruto nabestaandenrente te bereken doe je een aanname voor de te betalen belasting in de toekomst. Om een netto bedrag van € 2.000 te ontvangen wordt, rekening houdend met de inkomstenbelasting, een bedrag verzekerd van € 3.200 bruto per maand. Omdat het verzekerd bedrag hoger is dan bij de erfrente is de premie natuurlijk ook hoger. Wel is de premie fiscaal
aftrekbaar.

*Bij deze berekening is geen rekening gehouden met belasting in box 3, inflatie en rendement. Als hier wel rekening mee wordt gehouden heeft dit invloed op de te verzekeren bedragen.

5.3 Echtscheiding/Alimentatie veiligstellen

Het overlijden van een alimentatieplichtige persoon kan grote gevolgen hebben voor de alimentatiegerechtigde. Na het overlijden stopt namelijk de alimentatiebetaling.

Vooral als de alimentatie een groot deel van het inkomen vormt voor de ontvanger, is het verstandig om hiervoor een verzekering af te sluiten. Er kan een nieuwe verzekering worden afgesloten of de bestaande verzekering kan worden voortgezet.

Nieuwe verzekering afsluiten

Bij het afsluiten van een nieuwe verzekering kan de polisredactie meteen goed worden ingeregeld:

- Verzekeringnemer: alimentatiegerechtigde;
- Verzekerde: alimentatieplichtige;
- Begunstigde: alimentatiegerechtigde;
- Premie verschuldigde: alimentatiegerechtigde.

De hoogte van de dekking moet afgestemd worden op de hoogte en de duur van de alimentatie. Je hebt daarbij de keuze tussen een eenmalige- of periodieke uitkering.

tip

Houd er bij de vaststelling van het verzekerd bedrag rekening mee dat partneralimentatie bruto is en kinderalimentatie netto.

Bestaande verzekering

Als de klant al een bestaande overlijdensrisicoverzekering heeft kan deze verzekering mogelijk worden voortgezet om de alimentatie veilig te stellen bij overlijden van de alimentatieplichtige. De bestaande verzekering kan worden overgedragen of gesplitst.

Erfbelasting voorkomen

Bij een bestaande verzekering is er in het verleden mogelijk premie onttrokken aan het vermogen van de erflater. Om erfbelasting te voorkomen moet bij het overdragen van een lopende verzekering aan de volgende voorwaarden worden voldaan*:

- De verkrijger (nieuwe verzekeringnemer) is vanaf het tijdstip van overdracht de premie verschuldigd;
- Er wordt geen premie meer betaald uit het vermogen van de ex-partner;
- De rechten van de verzekering worden overgedragen tegen de waarde in het economisch verkeer.

Waarde in het economisch verkeer

Meestal is de economische waarde van een overlijdensrisicoverzekering gelijk aan de reservewaarde van de verzekering.

De reservewaarde is:
De contante waarde van de premie van de oorspronkelijke verzekering -/- de premie voor een nieuwe verzekering met hetzelfde kapitaal en resterende looptijd.

Voor de waarde in het economisch verkeer wordt ook rekening gehouden met andere omstandigheden, zoals de gezondheidstoestand van de verzekerde.**

* Premiesplitsingsbesluit van 22 december 2010, paragraaf 5.1
** Premiesplitsingsbesluit van 22 december 2010, paragraaf 5.4

tip

Bij TAF kan een bestaande overlijdensrisicoverzekering bij echtscheiding worden gesplitst in twee losse polissen. In plaats van één uitkering zijn er vanaf dat moment twee uitkeringen verzekerd (tegen de oorspronkelijke voorwaarden). Er zijn geen nieuwe gezondheidswaarborgen nodig.

5.4 Voogdij

Als een kind beide ouders verliest, wordt er een voogd benoemd die de zorgtaken overneemt. Een voogd kan door de ouders worden benoemd in een testament of in het voogdijregister. Als er geen voogd door de ouders is benoemd, wijst de rechter er één aan.

Een voogd krijgt te maken met extra kosten voor zorg, opvoeding en onderwijs. Om deze kosten op te vangen kan een levensverzekering worden afgesloten. De hoogte van de verzekering is afhankelijk van de kosten van de opvoeding.

Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) kost één kind gemiddeld 17% van het besteedbaar inkomen. Twee kinderen kosten gemiddeld 26% van het inkomen, drie kinderen 33% en 4 kinderen 40%.

Het verzekerd bedrag kan gedurende de looptijd dalen, aangezien de periode dat de kinderen onderhouden moeten worden afneemt naarmate de kinderen ouder worden.
De uitkering kan zowel worden verstrekt aan de voogd als aan het kind.

Uitkering aan de voogd

De ouders kunnen de voogd als begunstigde aanwijzen. Nadeel hiervan is dat het vermogen, dat voor de opvoeding van de kinderen is bestemd, direct behoort tot het vermogen van de voogd. Het kan zelfs voorkomen dat de voogd het voogdijschap weigert, maar wel recht houdt op de uitkering.

Om heffing van erfbelasting te voorkomen mogen de ouders de premie niet zelf betalen. De polisredactie is dan als volgt:

- Verzekeringnemer: ouder(s);
- Verzekerde: ouder(s);
- Begunstigde: voogd;
- Premieverschuldigde: voogd.

Als de ouder(s) verzekeringnemer zijn, kunnen zij de begunstiging en andere kenmerken tijdens de looptijd aanpassen.

Uitkering aan de kinderen

Om ervoor te zorgen dat het vermogen direct bij de kinderen terecht komt, kan een verzekering worden afgesloten met de minderjarige kinderen als begunstigde(n). De polisredactie is dan als volgt:

- Verzekeringnemer: ouders of kinderen;
- Verzekerde: ouder(s);
- Begunstigde: kinderen;
- Premieverschuldigde: kinderen.

Om heffing van erfbelasting te voorkomen is het van belang dat er niets uit het vermogen van de erflater is onttrokken. Dit voorkom je door de kinderen als verzekeringnemer of als premiebetaler te benoemen.

In de praktijk wordt de premie vaak afgeschreven van de rekening van de ouders. De premiebetaling wordt dan gezien als een schenking aan de kinderen. De fiscale schenkvrijstelling voor kinderen bedraagt € 6.908 per jaar (2026).

De verzekeringsuitkering behoort na overlijden van de ouders tot het vermogen van de kinderen. Omdat minderjarige kinderen niet in staat zijn om dit vermogen zelf te beheren, wordt dit gedaan door de wettelijk vertegenwoordiger (de voogd in dit geval). Deze moet het vermogen verstandig en in het belang van het kind te beheren.

6 Zakelijke toepassingen

Het overlijden van een ondernemer kan flinke financiële gevolgen hebben voor het voortbestaan van de onderneming. Daarvoor biedt een overlijdensrisicoverzekering uitkomst. In dit hoofdstuk staan we stil bij de diverse zakelijke toepassingen.

6.1 Compagnonsverzekering

Als twee of meer ondernemers (compagnons) samen een bedrijf runnen kan de continuïteit van de onderneming in gevaar komen als één van de compagnons overlijdt. Bij het overlijden komt dat deel van de waarde van de onderneming toe aan de erfgenamen. In veel gevallen zullen de erfgenamen de onderneming niet voort willen of kunnen zetten. De onderneming zal dan teruggekocht moeten worden door de achterblijvende compagnon(s).

Zit de waarde van de onderneming vast in bijvoorbeeld onroerend goed, machines, inventaris, voorraad en auto's? Dan is er op dat moment behoefte aan liquiditeit. Wil de bank deze financiering niet verstrekken? Dat kan dat voor problemen zorgen. Als de bank de financiering wel wil verstrekken, dan heeft dat negatieve gevolgen voor het resultaat en de cashflow. Om deze negatieve gevolgen op te vangen, kunnen de compagnons een overlijdensrisicoverzekering afsluiten. Met de uitkering kan het deel van de overleden compagnon worden teruggekocht.

Polisredactie en rechtsvorm van de onderneming

Om erfbelasting te voorkomen is het belangrijk dat de polissen qua rollen en personen op de juiste manier zijn ingericht. De optimale polisredactie is afhankelijk van de rechtsvorm van de onderneming.

IB-onderneming

Ondernemers die deelnemen in een Vof of maatschap zijn ondernemers voor de inkomstenbelasting. Deze ondernemers sluiten de compagnonsverzekering in privé af (box 3). De premie is niet aftrekbaar en de uitkering is onbelast.

Door de verzekeringen kruislings af te sluiten kan heffing van erfbelasting worden voorkomen. De polisredactie is dan als volgt:

- Verzekeringsnemer: compagnon 1;
- Verzekerde: compagnon 2;
- Begunstigde: compagnon 1.

Zijn er meer dan twee compagnons? Dan kunnen de polissen op de volgende manier worden ingericht:

- Compagnon 1 en 2: verzekering op het leven van compagnon 3;
- Compagnon 1 en 3: verzekering op het leven van compagnon 2;
- Compagnon 2 en 3: verzekering op het leven van compagnon 1.

Besloten vennootschap

Bij een besloten vennootschap (BV) wordt de overlijdensrisicoverzekering door de BV of door de overige aandeelhouders in privé afgesloten. Aan beide keuzes zijn voor- en nadelen verbonden.

	Verzekering privé sluiten	Verzekering door de BV sluiten
Voordelen	▪ Flexibiliteit besteding uitkering. ▪ Uitkering is onbelast.	▪ De uitkering wordt direct naar de BV overgemaakt. ▪ Premies zijn aftrekbaar voor de vennootschaps-belasting.
Nadelen	▪ Premie niet fiscaal aftrekbaar.	▪ De uitkering valt in het resultaat van de onderneming. ▪ Als het kapitaal uit de onderneming wordt gehaald moet dividendbelasting betaald worden. ▪ Om het effect van de belastingheffing op te vangen moet een hoger bedrag verzekerd worden.

Hoogte van het verzekerd bedrag

Bij het overnemen van het deel van onderneming dat toebehoorde aan de overledene moet een overnameprijs bepaald worden. Uitgangspunt hiervoor is meestal de waarde| in het economisch verkeer. Het is belangrijk om hierbij niet alleen te kijken naar de balanswaarde van de onderneming, maar ook naar eventuele goodwill.

tip **Het is verstandig om in een vennootschapscontract of maatschapscontract vooraf afspraken te maken over de waardebepaling bij overlijden en het eerste recht van overname.**

De waarde van de onderneming kan in de loop van de tijd steeds hoger worden.
U kunt hier bij de vaststelling van het verzekerde bedrag al rekening mee houden.

tip **Bij TAF is het mogelijk om een overlijdensrisicoverzekering af te sluiten met een stijgend verzekerd kapitaal.**

6.2 Keymanverzekering

Een keyman is een persoon die ‘onmisbaar’ is voor een onderneming (ook wel sleutelfiguur genoemd). Denk aan een manager of ander personeelslid met specifieke kennis of een belangrijk netwerk. Het wegvallen van zo’n persoon kan grote invloed hebben op de continuïteit van de onderneming. Om dit risico op te vangen kan de onderneming een overlijdensrisicoverzekering afsluiten.

Hoogte van het verzekerd bedrag

De hoogte het verzekerd bedrag is afhankelijk van het doel. Valt er bijvoorbeeld omzet weg en moet dit voor een bepaalde periode worden opgevangen? Of moet er kapitaal beschikbaar komen voor werving en selectie, opleiding en vervanging van de overledene?

De verzekering wordt doorgaans afgesloten door de onderneming

De premie is in dat geval aftrekbaar van de winst en de uitkering behoort tot het resultaat van de onderneming. Tegenover die uitkering staan vaak extra kosten, zodat dit per saldo niet leidt tot een hoger resultaat en dus een hogere belasting.

6.3 Belastingclaimverzekering

Veel ondernemers hebben een oudedagsvoorziening opgenomen binnen de onderneming. Dit is:

- De oudedagsreserve (OR) bij de IB-ondernemer; en
- Het Pensioen in eigen beheer (PEB) of de oudedagsverplichting (ODV) bij de BV.

Bij het vrijvallen of uitkeren van de voorziening is belasting verschuldigd over de uitkering. Is dit bedrag niet liquide binnen de onderneming beschikbaar? Dan is dit een extra risico. Dit risico kan verzekerd worden door een overlijdensrisicoverzekering af te sluiten op het leven van de ondernemer.

Oudedagsreserve (OR)

Een ondernemer mag voor de inkomstenbelasting ieder jaar een deel van zijn winst reserveren als oudedagsreserve. Over dit bedrag hoeft geen belasting betaald te worden. Er moet alsnog belasting betaald worden, als dit bedrag afneemt.
Wanneer neemt het gereserveerde bedrag af?

- Als een deel van de oudedagsreserve wordt afgestort in een lijfrente;
- Als de oudedagsreserve hoger is dan het ondernemingsvermogen, dat is het geval als:
    - de onderneming geheel of gedeeltelijk wordt gestaakt;
    - de AOW-leeftijd is bereikt; of
    - er twee jaar niet meer is voldaan aan het urencriterium.
- Als de onderneming wordt gestaakt;
- Als de ondernemer overlijdt.

Wordt de afname van de oudedagsreserve afgestort in een lijfrente?
Dan wordt de belastingclaim doorgeschoven. Er moet dan belasting betaald worden over de periodieke uitkeringen uit de lijfrente.

Valt de oudedagsreserve vrij als gevolg van overlijden?
Dan kan de oudedagsreserve worden overgedragen naar de partner. Als de partner tenminste besluit om de onderneming voort te zetten. Als de partner de onderneming niet voortzet, valt de oudedagsreserve vrij in de winst en moet hier belasting over worden betaald.

Pensioen eigen beheer

Sinds 2017 is het niet meer toegestaan om pensioen in eigen beheer op te bouwen. Directeur-grootaandeelhouders (dga) die in het verleden pensioen hebben opgebouwd moeten de keuze maken tussen stoppen met verdere opbouw, afkopen of omzetten in een oudedagsverplichting (ODV). Het bedrag dat in het verleden is gereserveerd, was vrijgesteld van vennootschapsbelasting. Wanneer de voorziening tot uitkering komt wordt de pensioenuitkering bij de dga belast met inkomstenbelasting.

Heeft de dga gekozen om te stoppen met verdere opbouw van pensioen?
Dan kunnen zij deze voorziening op de balans houden. Bij overlijden van de dga valt de voorziening vrij in de winst. Er moet vennootschapsbelasting over de voorziening betaald worden.

Oudedagsverplichting (ODV)

Als een pensioen in eigen beheer is omgezet in een ODV, moet dit bedrag in de toekomst worden uitgekeerd aan de ondernemer. De uitkeringen gaan in principe in bij het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd en hebben een duur van twintig jaar. Als de uitkeringen eerder ingaan, moet deze termijn worden verlengd met alle jaren waarin de ODV eerder ingaat dan de AOW-leeftijd.

Verzekering om ODV uit te betalen

Bij het overlijden van de ondernemer gaat de ODV over op de erfgenamen. De BV kan de uitkeringen uitbetalen, maar het is ook mogelijk om de ODV binnen 12 maanden af te storten naar een lijfrente. Als er op het moment van overlijden onvoldoende liquide middelen in de BV aanwezig zijn om de termijnen uit te keren aan de erfgenamen of het bedrag van de ODV af te storten naar een lijfrente, kan dit problemen opleveren voor het voortbestaan van de BV. Om deze problemen te voorkomen kan de BV een overlijdensrisicoverzekering afsluiten op het leven van de dga.

tip

Omdat de ODV ieder jaar hoger wordt is het aan te raden om een stijgende overlijdensrisicoverzekering af te sluiten.

6.4 Nabestaandenpensioen binnen de onderneming

Het nabestaandenpensioen is een voorziening voor de nabestaanden als de dga overlijdt. De BV neemt de verplichting op zich om het nabestaandenpensioen uit te keren. Als de dga al op jonge leeftijd overlijdt, moet de BV een lange periode nabestaandenpensioen uitkeren (levenslang voor de achterblijvende partner).

Het nabestaandenpensioen vormt dan een risico voor de BV aangezien zij de uitkeringsverplichting heeft. De meeste BV's hebben niet voldoende middelen om het nabestaandenpensioen gedurende een lange periode uit te keren. Om die reden wordt geadviseerd om de BV een overlijdensrisicoverzekering te laten sluiten op het leven van de DGA met een levenslange uitkering.

Bijna 30% van de zzp'ers heeft niets geregeld bij overlijden. Dat blijkt uit onderzoek van ZZP Barometer.

Tot slot

Dit boekje is samengesteld voor jou als adviseur. Zodat je je klanten nog beter kunt adviseren op het gebied van overlijdensrisico. Ons streven is om niet alleen leverancier te zijn van producten waar je als adviseur vierkant achter kunt staan. We willen ook graag je kennispartner zijn.

Wil je meer weten over onze producten of dienstverlening?
Neem contact met ons op, wij helpen je graag.

© TAF — 2026
TAF heeft dit boekje in samenwerking met Hoffelijk Financieel N.V. met de grootst mogelijk zorg samengesteld. Voor mogelijke onjuistheden en/of onvolledigheden aanvaarden TAF of Hoffelijk Financieel N.V. geen aansprakelijkheid. Evenmin kan aan de inhoud en informatie enig recht worden ontleend.

Vestdijk 66
5611 CE Eindhoven
info@taf.nl
040 – 707 38 90
www.taf.nl